

Javaslat a
„ Balatonkenesei Tájház tárgyi gyűjteménye”
[Veszprém megyei] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Vér Lászlóné

Vér Lászlóné..... (aláírás)

Balatonkenese, 2021. február 4.

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Vér Lászlóné

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Vér Lászlóné
Levelezési cím: 8174 Balatonkenese Nagykúti utca 27.
Telefonszám: 06 88 481 951
E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

A Balatonkenesei Tájház tárgyi gyűjteménye

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ <u>kulturális örökség</u>	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:²
- nem

4. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti értéket tartalmazó települési/tájegységi értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

Balatonkenesei Értéktár Bizottság, 2018. november 28.

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

1991 júniusában nyílt meg Balatonkenesén a Tájház, mely a Balaton-melléki népi építkezés jellegzetességeit viseli magán. A Tájházban megtekinthető tárgyak több évtizedes gyűjtés eredményei. 1967-68-ban a település múltját és néprajzát kutató Kecskés József magyar-történelem

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

szakos tanár és Kiss Irén (Vér Lászlóné) tanítónő az iskola tanulóival nagyszabású gyűjtőmunkába fogtak. 1968. március 15-én mutatták be az összegyűjtött anyagot kiállítás formájában a Zsindelyes Csárdaként működő, az egész országban egyedülálló kétszintes parasztház két szobájában. Ám nagyon hamar kiderült, hogy a csárda és a honismereti kiállítóhely nem fér meg egymással. Az összegyűjtött anyag elindult vándorútjára: Iskola, Művelődési Ház. Mindeközben a gyűjtés továbbra is folytatódott és egy állandó helyet kerestünk a kiállítás számára. Így találtunk rá az eladásra kínált Kossuth utca 6. számú épületre. A gyűjteményt látogatók között szakemberek is voltak, akik azt tanácsolták, hogy írjunk az Országos Műemlék Felügyelőségnek, hogy vásárolják meg az eladásra szánt portát e nemes célra. A kérés meghallgatásra talált. Miután a gyűjtemény átkerült a mai Tájháza, tematikusan rendszerezve várja a látogatókat.

A tiszta szobában a település helytörténeti emlékei láthatók. Az egyik jelentős téma az 1894-ben alakult '48-as Kossuth Bizottság munkásságát bemutató dokumentumok gyűjteménye (pl. a Kossuth szobor avatásán elhangzott beszéd, a Bizottság jegyzőkönyve, melyeket Meggyasszay Vince segédlelkész írt.) Soós Lajosnak (1856-1902) a Balaton poétájának kéziratait, köteteit, emlékeit személyes tárgyait (teáscsésze, keresztelő pohár) fényképeit Dr. Völgyesi Istvánné Babai Margit adományozta a múzeumnak.

Emellett helyet kaptak a tiszta szobában Csizmadia Károly (1878-1934) parasztköltő verses elbeszélései, családi fotói, Jánosi Gusztáv (1841-1911) püspöki helynöknek a Kisfaludy társaság tagjának kenesei kötődésű emlékei, a róla készült festmény valamint hajójának fényképe.

Bemutatják az Iparoskör relikviáit (fényképek, dokumentumok, jegyzőkönyv, pecsét, pénztárkönyv, Iparoskör Dalárdájának versenyeken nyert serlegei, képek a Kör zászlójának avatásáról) történetét. A fürdőélet is szerepet játszott a falu életében, ezért erről is láthatunk tárlót (pl. A Fürdő Egyesület 1914-es négy oldalas szórólapja, mely a kenesei szolgáltatásokat, hasznos tudnivalókat ismerteti a cipészekről, hentesekről egészen a helyi nevezetességekig, látnivalókig). Itt tekinthető meg még a község 1909-es pecsétje, Czako Gyula szerkesztette Balatonkenesei Hírlap több példánya, az akarattya Rákóczi-szillfából készült dombormű, a hosszúmezei csatában használt zászló másolata, korabeli sarkantyúk, régészeti leletek a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumból kölcsönözve, a világháborúk emlékeiből a Hősök könyve, Kocsis József ötven darabos tábori levelezése. Szabó Lajos levelezése Szakács Eszterrel, Kecskés József helytörténeti kutató írásai.

A szabadkéményes konyhában kemence, illetve berendezési tárgyak láthatók pl. XIX. századi cserép-, XX. század eleji öntöttvas edények (pl. tarkedli sütők, köcsögök, lábasok), szenes vasalók, háztartási eszközök. A kamrában a hagyományos háztartás kellékei (vajköpülő, mángorlók, csigatészta-készítők, kenyértartó, szalmából készült baktároló) láthatók. A lakószobában ugyanehhez a korhoz kapcsolódó enteriőrt rendeztünk be (korabeli ruhák, suba, hímzett ágyneműk, terítők, háztartási textíliák, bölcso, órák, borotvák, hajsütővasak stb.).

Az udvarról nyíló gazdasági kamrában gabonatermesztés, szőlőművelés (pl. kénező) és halászat (pl. varsa), eszközeit gyűjtöttük össze. Az istállóban az eredeti jászol mellett a mosóteknők, zablák, igák, lószerszámok, kolompok, trágyaszóró, krumpliforgató villák találhatóak.

Az utólag készült fészker a falusi élethez szükséges gépeket (ekék, boronák, búzatisztítók, ventilátoros magtisztítók, répaszeletelők, szőlődaráló, javításukhoz használt

kovácsszerszámok fűjtatóval, önkéntes tűzoltóság máig működőképes állapotban lévő lövontatású szivattyúja, nádszövetfonó gép) védi. A tetőgerendákra varsát és néhány szalmafonatú méhkast akasztottunk. Itt őrizzük még a Széchenyi gőzhajó kikötőhídjának gerendáit is.

6. Indoklás a megyei értéktárba történő felvétel mellett:

A Kelet-Balaton térségben egyedülálló épület tárgyi gyűjteménye gazdagságával rendezettségével elnyerte a látogatók tetszését. Az itt található tárgyak, emlékek, dokumentumok őrzik és bemutatják elődeink életmódját, mindennapjait. Ahhoz, hogy a mai kor fiataljai tudják, hogy hogyan éltek dédszüleik, vagy a korábbi generációk szükség van ilyen gyűjteményekre. A Tájházban vannak olyan alkalmak is, ahol közelről megismerhetik a látogatók a tárgyakat, esetleg némelyiket kézbe is foghatják. Ehhez járulnak hozzá a különböző kézműves foglalkozások is.

Családok iskolai csoportok, osztályok választják kirándulások egyik céljává a balatonkenesei Tájházat.

A gyűjteménynek köszönhetően a Tájház 2011-ben elnyerte az Év Tájháza címet.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Vér Lászlóné – Borbás János, 2012: Balatonkenese – Tájház Balatonkenesei Közművelődési Intézmény

Vendégkönyvek 1968.március 15.-2020.

Múzeum a Csárdában In: Napló 1968.június 22.

Egy szobányi múlt In: Napló 1981. június 18.

Az ezeréves Balatonkenese jelentős eseménye: megnyílt a Falumúzeum In: Napló 1991. június

Vér Lászlóné: Balatonkenesei Tájház bemutatófüzet 2006. 2012.

Kecskés József: Hagyományörzés Balatonkenesén 2008.

Tájházi Hírlevél 2011/4. 27.o.

Vér Lászlóné- Györfi Károlyné- Györgydeákné Takács hajnalka szerk.: Kenesei időutazás (képes helytörténeti kiadvány) 2014.

Évenként megjelenő helyi turisztikai kiadványban 2019-2020.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Fényképek a 30 év eseményeiről - CD mellékelve

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Dr. Bereczki Ibolya a Magyarországi Tájházak Szövetsége ágazati feladatokért felelős főigazgató-helyettese, Szabadtéri Néprajzi Múzeum

3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról
5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata